

**ПРИНЦИПИ
КОРПОРАТИВНОГО
УПРАВЛІННЯ
ОЕСР**

Принципи корпоративного управління ОЕСР

На своєму засіданні, що проходило на рівні міністрів 27-28 квітня 1998 р., Рада ОЕСР закликала організацію розробити звіт стандартів та норм корпоративного управління у співробітництві з урядами країн, іншими зацікавленими міжнародними організаціями та приватним сектором. З метою виконання цього завдання ОЕСР створила спеціальну групу з корпоративного управління, якій було доручено розробити звіт принципів, що мають рекомендаційний характер, і на яких базується точка зору країн-членів з цього питання.

Принципи, що містяться в цьому документі, базуються на досвіді країн членів, які вдавалися до таких спроб в національному масштабі, а також на результатах роботи, що раніше проводилася ОЕСР, включаючи роботу Рекомендаційної групи ОЕСР з корпоративного управління у бізнес-секторі. У підготовці Принципів взяли участь декілька комітетів ОЕСР: Комітет з фінансових ринків, Комітет з міжнародних інвестицій та транснаціональних компаній, Комітет з промисловості, а також Комітет з питань охорони довколишнього середовища. Вагомий внесок в розробку Принципів також зробили країни, що не є членами ОЕСР, а також Світовий Банк, Міжнародний валютний фонд, ділові кола, інвестори, профспілки та інші зацікавлені сторони.

З М І С Т

Передмова.....	4
Вступ.....	7

Принципи корпоративного управління ОЕСР

Права акціонерів	10
Однаково справедливе ставлення до акціонерів	11
Роль зацікавлених осіб в управлінні товариством	12
Розкриття інформації та прозорість	12
Обов'язки Ради	13

Анотації до принципів корпоративного управління

Права акціонерів	16
Однаково справедливе ставлення до акціонерів	19
Роль зацікавлених осіб в управлінні товариством	22
Розкриття інформації та прозорість	23
Обов'язки Ради	28

ПЕРЕДМОВА

Протягом останніх десятиріч в світі відбулося значне переосмислення ролі приватного сектору в розвитку економіки та створенні робочих місць. Зі збільшенням кількості країн, які переймають ринкові підходи до економічної політики, підвищується усвідомлення важливості приватних корпорацій (далі за текстом - Товариств) для добробуту населення.

Товариства створюють робочі місця, забезпечують податкові надходження, створюють величезну кількість товарів та послуг за прийнятними цінами, все більше управляють нашими заощадженнями та гарантують наше пенсійне забезпечення. Зі зростанням ролі приватного сектору в усьому світі також зросла важливість корпоративного управління.

Протягом останніх років це відповідає дійсності в країнах ОЕСР, в яких проведено значну роботу щодо покращання корпоративного управління. Нещодавня фінансова криза в Азії та інших країнах також чітко показала, чому питання прозорості та підзвітності в корпоративному управлінні є дуже важливими для довіри інвесторів та загальнонаціональних економічних показників. Корпоративне управління - внутрішні засоби, які використовуються для управління та контролю за діяльністю товариств. Хоча держава відіграє центральну роль у формуванні правового, інституціонального та регулятивного клімату, в якому створюються окремі системи корпоративного управління, основна відповідальність залишається за приватним сектором.

Ефективне корпоративне управління допомагає у забезпеченні ефективного використання капіталу товариствами. Крім того, воно допомагає у забезпеченні товариствами інтересів широкого кола клієнтів та мешканців регіонів, в яких вони здійснюють свою діяльність, а також підзвітності Спостережної ради товариству та акціонерам. Це, в свою чергу, забезпечує здійснення товариствами діяльності на благо суспільства загалом. Ефективне корпоративне управління допомагає зберегти довіру з боку інвесторів - як вітчизняних, так і іноземних, та залучити більше довгострокового капіталу.

У відповідь на зростаюче усвідомлення важливості ефективного корпоративного управління, в 1998 р. до ОЕСР надійшов запит від Міністрів країн розробити принципи та рекомендації та подати на їх розгляд до травня 1999. На виконання цього запиту підготовлено нижчевикладені Принципи.

В Принципах ОЕСР відображено першу ініціативу міжурядової організації створити основні елементи режиму ефективного корпоративного управління. Принципи можуть використовуватися урядами як орієнтир для оцінки і удосконалення законодавчої та регулятивної бази. Вони також можуть використовуватися учасниками приватного сектору, які відіграють роль у розробці систем та найкращої практики корпоративного управління.

У вступі до цього документу чітко зазначається, що наразі не існує єдиної моделі найкращого корпоративного управління. Наявність різних правових систем, інституціональних баз та традицій означають, що в світі існують різні підходи до цього питання. Характерною ознакою всіх режимів ефективного

корпоративного управління є пріоритетність інтересів акціонерів, які довіряють товариствам розумно та ефективно використовувати їхні кошти.

Крім того, товариства з найкращим управлінням визнають, що ділова етика та усвідомлення товариствами інтересів (соціальних та тих, які стосуються навколишнього середовища) населення регіонів, де вони здійснюють свою діяльність, можуть впливати на репутацію та довгострокові економічні результати товариств. Конкурентоспроможність та кінцевий успіх є результатом колективної роботи, яка включає в себе внески працівників та інших постачальників ресурсів. Все це знайшло своє відображення в Принципах, в яких визнається роль вищезгаданих учасників та заохочується активна співпраця з ними з метою створення добробуту, робочих місць та міцних, з точки зору фінансового становища, товариств.

Хоча принципи не мають обов'язкового характеру, в кінцевому результаті, оцінка корпоративних режимів та серйозне ставлення до цих Принципів - в інтересах самих же країн та товариств. У світі, де постійно відбуваються процеси інтеграції, а рух капіталу відзначається високою мобільністю, уряди країн та товариства не можуть дозволити собі ігнорувати очікування інвесторів щодо корпоративного управління, яке було б більш чутливим до них. Ця проблема стосується не лише іноземних інвесторів. Посилення довіри з боку вітчизняних інвесторів до вітчизняних товариств та фондових ринків відіграє значну роль в плані довгострокової конкурентоспроможності товариств та загального процвітання та життєздатності економіки.

Оскільки корпоративне управління - це спільна відповідальність, ОЕСР заохочує широке використання цих принципів урядами, приватними асоціаціями, товариствами, інвесторами та іншими сторонами, відданими справі покращання практики корпоративного управління. ОЕСР сподівається на співпрацю як з країнами-членами ОЕСР, так і з іншими країнами, міжнародними організаціями, як от Всесвітній Банк, МВФ, та регіональними організаціями і органами приватного сектору у спільних зусиллях, спрямованих на покращання корпоративного управління у всьому світі.

Принципи ОЕСР з корпоративного управління є складовою широкої міжнародної діяльності, спрямованої на стимулювання прозорості, цілісності та верховенства закону. Серед інших ініціатив ОЕСР, які послужили внеском до вищезгаданої діяльності, варто згадати Конвенцію про боротьбу з хабарництвом в міжнародних господарських операціях; Рекомендації для транснаціональних підприємств, документи спрямовані на боротьбу з недобросовісною податковою конкуренцією та великими картелями; Рекомендації щодо покращання етичної поведінки в галузі надання громадських послуг; результати роботи Робочої групи з розробки фінансових заходів проти відмивання грошей.

Хоча Принципи ОЕСР з корпоративного управління є першим важливим кроком на шляху до загального міжнародного розуміння елементів ефективного корпоративного управління, це все ж лише перший крок. Практика корпоративного управління має еволюційний характер, де, по мірі розвитку, одне удосконалення базується на іншому та найкращій практиці господарювання. Ці принципи також повинні бути еволюційними. ОЕСР має

намір продовжити аналіз проблем, які стосуються корпоративного управління для того, щоб іти в ногу з розвитком подій у світі та, відповідно, переглядати і, можливо, вносити зміни до цих Принципів в світлі змін обставин.

Ми висловлюємо щире подяку членам Спеціальної Робочої групи, чия відданість та професійна компетентність дозволили підготувати ці Принципи в надзвичайно короткий термін. Співпраця та конструктивний підхід всіх членів групи дозволили успішно виконати поставлене завдання. Ми також вдячні організаціям та особам, які надавали консультативну допомогу чи коментарі, а також багатьом делегатам ОЕСР з чотирьох комітетів, а саме: Комітету з фінансових ринків, Комітету з міжнародних інвестицій та транснаціональних підприємств, Комітету з питань промисловості та Комітету з питань політики навколишнього середовища. Їх внесок в значній мірі сприяв успішній розробці Принципів ОЕСР з корпоративного управління, їх релевантності та актуальності.

Значний внесок в підготовку цих Принципів зробили представники країн, які не є членами ОЕСР, а також багато представників приватного сектору та інших зацікавлених сторін. Проекти Принципів послідовно представлялися на WEB-сторінці ОЕСР, що дозволило більшій аудиторії надати свої зауваження.

Ці принципи базуються на досвіді країн-членів ОЕСР та попередній роботі, що проводилася в рамках ОЕСР. У зв'язку з цим, звіт Консультативної групи господарського сектору про корпоративне управління за 1998, який був наданий ОЕСР, відіграв важливу роль. Копію цих Принципів та пов'язані з ними матеріали можна знайти на WEB-сторінці ОЕСР - <http://www.oecd.org/daf/corporate/principles/htm>.

Дональд Дж. Джонсон

Генеральний секретар

Джоана Р. Шелтон

Заступник генерального секретаря,
Голова Спеціальної Робочої групи
ОЕСР
з корпоративного управління

ВСТУП

Ці Принципи покликані допомогти урядам як країн-членів, так і країн, що не є членами ОЕСР, в заходах щодо оцінки та удосконалення правової, інституціональної та нормативної бази корпоративного управління в їх країнах, а також надати орієнтири та рекомендації фондовим біржам, інвесторам, товариствам та іншим сторонам, що відіграють певну роль в процесі розвитку корпоративного управління. Ці Принципи орієнтовані на відкриті акціонерні товариства, акції яких вільно обертаються на фондовому ринку. Проте, у певній мірі вони можуть бути визнані прийнятними і використовуватися у якості корисного інструменту для удосконалення корпоративного управління в товариствах, акції яких не котуються на фондовій біржі, наприклад, закриті акціонерні товариства та державні підприємства. Принципи є загальною основою, яку країни-члени ОЕСР вважають необхідною для розвитку належної практики в галузі управління. Передбачається, що вони будуть стислими, зрозумілими та доступними для міжнародного співтовариства. Ці принципи не повинні заміняти ініціативи приватного сектору щодо розробки більш детальної “найкращої практики” в галузі управління.

ОЕСР та уряди країн-членів розуміють синергізм між макроекономічною та структурною політикою. Корпоративне управління, що включає комплекс відносин між Правлінням товариства, її Радою (пояснення терміну Спостережна Рада див. на стор. 8-9), акціонерами та іншими зацікавленими особами, є одним з ключових елементів підвищення економічної ефективності. Корпоративне управління також окреслює межі, в яких визначаються завдання товариства, а також засоби виконання цих завдань та здійснення моніторингу діяльності товариства. Належне корпоративне управління має створювати стимули для того, щоб Правління та Спостережна рада прагнули досягти цілей, що відповідають інтересам товариства та акціонерів, а також забезпечувати дієвий моніторинг і таким чином сприяти ефективному використанню ресурсів товариства.

Корпоративне управління є лише частиною більш широкого економічного контексту у якому функціонують товариства, що включає, наприклад, макроекономічну політику та рівень конкуренції на ринках товарів та факторів виробництва. Система корпоративного управління також залежить від правового, нормативного та інституціонального середовища. Крім того, такі фактори, як ділова етика та розуміння товариством екологічних та громадських інтересів спільноти, також може впливати на репутацію та довгострокову успішну діяльність товариства.

Хоча на процес управління та ухвалення рішень впливає багато чинників, які мають велике значення для досягнення успіху у довгостроковій перспективі, ці Принципи зосереджені на проблемах управління, які виникають внаслідок розмежування власності та контролю. Деякі інші аспекти, що стосуються процесів ухвалення рішень в товаристві, наприклад, екологічні та етичні питання, також беруться до уваги, проте більш детально викладені в інших документах ОЕСР (включаючи Керівні принципи для транснаціональних

корпорацій та Рекомендації з питань хабарництва) та інших міжнародних організацій.

Ступінь дотримання товариством базових принципів ефективного корпоративного управління стає дедалі важливішим фактором під час прийняття інвестиційних рішень. Особливого значення набуває зв'язок між практикою управління товариствами та інтернаціональним характером інвестицій. Міжнародні потоки капіталу надають товариствам можливість знаходити джерела фінансування, використовуючи значно ширше коло інвесторів. Якщо країни хочуть використати усі переваги глобального ринку капіталу та залучити довгостроковий “терпеливий” капітал, методи корпоративного управління мають бути переконливими та добре зрозумілими по обидва боки кордону. Навіть якщо товариства не покладаються головним чином на іноземні джерела фінансування, прихильність до практики ефективного корпоративного управління допоможе їм зміцнити довіру внутрішніх інвесторів, зменшити вартість капіталу і, зрештою, стабілізувати потоки капіталу.

На корпоративне управління також впливають відносини між учасниками в системі управління. Акціонери-власники контрольного пакету акцій, які можуть бути фізичними особами, групою взаємних фондів, об'єднаннями, або іншими товариствами, що діють через холдінгову компанію або використовують спільне володіння акціями, можуть суттєво впливати на корпоративну поведінку. Будучи власниками акцій, інституціональні інвестори дедалі більше вимагають права голосу в управлінні справами товариства на деяких ринках. Індивідуальні акціонери зазвичай не прагнуть користуватися своїми правами щодо участі в управлінні, проте їх не може не турбувати, наскільки справедливо ставляться до них Правління товариства та власники контрольного пакету акцій. Кредитори відіграють важливу роль в деяких системах управління і потенційно можуть здійснювати зовнішній нагляд за ефективністю діяльності товариств. Працівники та інші зацікавлені особи роблять вагомий внесок у досягнення довгострокового успіху та ефективності товариства, тоді як уряди країн створюють загальну інституціональну та правову (регулятивну) базу корпоративного управління. Роль кожного з вищезазначених учасників та взаємодія між ними доволі суттєво варіюється як в країнах-членах ОЕСР, так і в країнах, що не входять до складу цієї організації. Частково ці відносини регулюються відповідними законодавчими та нормативними актами, частково – добровільним пристосуванням до умов, що змінюються та ринковими механізмами.

На цей час не існує єдиної моделі ефективного корпоративного управління. Проте, робота, проведена країнами-членами та безпосередньо в ОЕСР, дозволила визначити деякі загальні елементи, що лежать в основі ефективного корпоративного управління. Ці Принципи базуються на вищезазначених загальних елементах і сформульовані таким чином, щоб охопити різні існуючі моделі. Наприклад, в них не мається на увазі якась конкретна структура Ради, а термін “Рада”, що використовується в цьому документі, включає різні структурні моделі Ради, що мають місце в країнах-членах ОЕСР. **У типовій дворівневій системі, що зустрічається у певних країнах, термін Рада означає Спостережну раду, а ключові виконавчі директори – Правління. У**

системах, які використовують єдину (унітарну) модель, що контролюється шляхом внутрішнього аудиту, термін “Рада” включає обидва поняття.¹

Принципи мають рекомендаційний характер і не містять ніяких рецептів для національного законодавства. Їхні завдання – визначити точку відліку, яка стала б орієнтиром. Вони можуть використовуватися політиками під час оцінки та розробки правової та нормативної бази корпоративного управління, що відображає економічні, соціальні та правові умови в їхніх країнах, а також учасниками ринку під час розробки власної практики корпоративного управління.

Принципи мають еволюційний характер і повинні переглядатися у світлі суттєвих змін обставин. Щоб зберегти конкурентноздатність у середовищі, що змінюється, товариства повинні оновлювати та корегувати свою практику корпоративного управління таким чином, щоб відповідати новим вимогам і використовувати можливості, що виникають. Аналогічно, уряди несуть відповідальність за формування ефективної нормативної бази, що була б достатньо гнучкою, забезпечувала ефективне функціонування ринку та виправдовувала сподівання акціонерів та інших зацікавлених учасників ринку. Саме уряди та учасники ринку мають вирішувати, як застосувати ці Принципи під час розробки власної нормативної бази корпоративного управління, беручи до уваги переваги та вади регулювання.

Цей документ розділено на дві частини. У першій частині документу викладено принципи, що стосуються п'ятиох галузей: 1) Права акціонерів; 2) Рівноправність акціонерів; 3) Роль зацікавлених осіб; 4) Розкриття інформації та прозорість; 5) Обов'язки Ради. На початку кожного розділу наводиться один принцип, виділений курсивом та жирним шрифтом, за яким іде ряд допоміжних рекомендацій. У другій частині документу Принципи доповнюються анотаціями, які містять коментарі, покликані допомогти читачеві зрозуміти їх логіку. У цих анотаціях також може міститися опис панівних тенденцій та інших альтернатив, а також приклади, що можуть бути корисними під час практичного застосування цих Принципів.

¹ Виходячи з контексту, словосполучення “обидва поняття” означає Спостережна рада + виконавчі директори.

I. ПРАВА АКЦІОНЕРІВ

Система корпоративного управління повинна захищати права акціонерів

А. До основних прав акціонерів належать права на:

1. надійні методи реєстрації власності;
2. передачу акцій;
3. регулярне та своєчасне отримання необхідної інформації про товариство;
4. участь та голосування на загальних зборах акціонерів;
5. участь у виборах Ради;
6. частку в прибутку товариства.

Б. Акціонери мають право на участь та отримання достатньої інформації стосовно рішень, пов'язаних з фундаментальними змінами в товаристві, такими як:

1. внесення змін та доповнень до статуту та аналогічних документів, що регулюють питання управління товариством;
2. надання дозволу на додатковий випуск акцій;
3. угоди надзвичайного характеру, що, по суті, призводять до продажу товариства.

В. Акціонери повинні мати можливість ефективно брати участь та голосувати на загальних зборах акціонерів, а також бути поінформованими про правила, включаючи порядок голосування, що регламентують проведення загальних зборів.

1. Акціонери повинні отримувати достатню та своєчасну інформацію стосовно дати, місця проведення та порядку денного загальних зборів, а також повну та своєчасну інформацію щодо питань, які будуть вирішуватися під час зборів.
2. Акціонерам повинна надаватися можливість ставити запитання Раді, а також, в розумних межах, пропонувати включення додаткових питань до порядку денного зборів.
3. Акціонери повинні мати можливість голосувати особисто або без особистої присутності, причому голоси, подані як особисто, так і заочно, повинні мати однакову силу.

- Г. Підлягають оприлюдненню (розкриттю) структура капіталу та механізми, які дозволяють окремим акціонерам отримувати контроль, що не співставний з їхньою часткою в акціонерній власності.
- Д. Ринки корпоративного контролю повинні мати можливість функціонувати ефективно і прозоро.
1. Для того, щоб інвестори розуміли свої права та засоби правового захисту, мають чітко формулюватися й оприлюднюватися правила та процедури, що регулюють придбання корпоративного контролю на ринках капіталу, а також угоди надзвичайного характеру, такі як злиття та продаж значної частини активів товариства. Угоди повинні укладатися за прозорими цінами і на справедливих умовах, що захищають права усіх акціонерів у відповідності до їх класу.
 2. Механізми, що перешкоджають поглинанню товариства, не повинні використовуватися для звільнення керівництва товариства від відповідальності
- Е. Акціонери, в тому числі інституціональні інвестори, мають враховувати, які витрати та зиски несе використання ними свого права голосу.

II. ОДНАКОВО СПРАВЕДЛИВЕ СТАВЛЕННЯ ДО АКЦІОНЕРІВ

Система корпоративного управління повинна забезпечувати однаково справедливе ставлення до акціонерів, включаючи дрібних та іноземних акціонерів. Усі акціонери повинні мати можливість вдаватися до ефективних засобів захисту у разі порушення їхніх прав.

- А. Ставлення до усіх акціонерів, які належать до одного класу, має бути однаковим.
1. У межах одного класу всі акціонери повинні мати однакові права голосу. Всі інвестори повинні мати можливість до купівлі акцій отримати інформацію щодо прав голосу за акціями усіх категорій. Будь-які зміни прав голосу мають затверджуватися голосуванням акціонерів.
 2. Зберігачі або номінальні утримувачі повинні голосувати так, як це узгоджено з реальним власником акцій.
 3. Регламент та процедура проведення загальних зборів акціонерів мають забезпечувати однаково справедливе ставлення до всіх акціонерів. Процедури, що прийняті товариством, не повинні робити участь у голосуванні занадто складною та дорогавартісною.
- Б. Будь-які операції у власних інтересах та операції з використанням закритої інформації повинні бути заборонені.

В. Члени Ради та Правління зобов'язані повідомляти про будь-яку матеріальну зацікавленість в угодах або питаннях, що стосуються товариства.

III. РОЛЬ ЗАЦІКАВЛЕНИХ ОСІБ В УПРАВЛІННІ ТОВАРИСТВОМ

Система корпоративного управління має визнавати передбачені законом права зацікавлених осіб та заохочувати активне співробітництво між товариством та зацікавленими особами в створенні добробуту, робочих місць та забезпеченні фінансової стабільності підприємства.

А. Система корпоративного управління має забезпечувати дотримання захищених законом прав зацікавлених осіб.

Б. Якщо їхні інтереси захищені законом, зацікавлені особи повинні мати можливість отримувати ефективний захист в разі порушення їхніх прав.

В. Система корпоративного управління повинна дозволяти участь зацікавлених осіб у заходах для підвищення ефективності діяльності товариства.

Г. Якщо зацікавлені особи беруть участь у процесі корпоративного управління, вони повинні мати доступ до необхідної інформації.

IV. РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОЗОРИСТЬ

Система корпоративного управління повинна забезпечувати своєчасне й точне розкриття інформації з усіх найважливіших питань, що стосуються товариства, включаючи його фінансовий стан, продуктивність, власність та управління товариством.

А. Важлива інформація, що підлягає розкриттю, включає (але не вичерпується) інформацією про:

1. результати фінансової та операційної діяльності товариства ;
 2. завдання товариства;
 3. володіння значними пакетами акцій та права голосу;
 4. членів Ради та Правління, а також розмір їх винагороди;
 5. значущі фактори ризику, що можна спрогнозувати;
 6. важливі питання, які пов'язані з працівниками та іншими зацікавленими особами;
 7. структуру і політику управління товариством.
- Б. Інформація повинна готуватися, перевірятися та розкриватися відповідно до високих стандартів якості бухгалтерського обліку, розкриття фінансової й не фінансової інформації та аудиту.

- В. З метою забезпечення належної підготовки та надання фінансової звітності, слід щороку проводити аудиторські перевірки з використанням незалежного аудитора, який дає зовнішню та об'єктивну оцінку цієї звітності.
- Г. Канали розповсюдження інформації повинні передбачати рівноправний, своєчасний та не пов'язаний із надмірними витратами доступ користувачів до необхідної інформації.

V. ОБОВ'ЯЗКИ РАДИ

Система корпоративного управління має забезпечувати стратегічне керівництво товариством, ефективний нагляд за діяльністю Правління з боку Ради, а також відповідальність цієї Ради перед товариством та акціонерами.

- А. Члени Ради повинні діяти на основі всієї необхідної інформації, сумлінно, з належною обачністю та обережністю, в найкращих інтересах товариства та акціонерів.
- Б. Якщо рішення Ради можуть по-різному впливати на різні групи акціонерів, вона має однаково справедливо ставитися до всіх акціонерів.
- В. Рада повинна забезпечити дотримання відповідного законодавства та враховувати інтереси зацікавлених осіб.
- Г. Рада повинна виконувати певні ключові функції, в тому числі:
 - 1. Переглядати й спрямовувати корпоративну стратегію, основні плани дій, політику управління ризиками, річні бюджети та бізнес-плани, окреслювати орієнтири ефективності, здійснювати нагляд за виконанням планів та роботою товариства, а також контролювати основні витрати придбання та продажу.
 - 2. Підбирати ключові управлінські кадри, призначати їм винагороду, здійснювати нагляд за їхньою діяльністю і, в разі необхідності, звільняти їх та планувати процедуру наступництва.
 - 3. Переглядати винагороду, що отримують члени Ради та Правління товариства, забезпечувати формальний та прозорий процес висунення кандидатів для обрання до складу Ради.
 - 4. Відстежувати й врегульовувати потенційні конфлікти інтересів членів Правління, Ради та акціонерів, включаючи нецільове використання активів товариства та зловживання під час укладання угод з особами, що пов'язані з товариством.
 - 5. Забезпечувати правильність системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності товариства, включаючи проведення незалежних аудиторських перевірок, а також створювати необхідні системи контролю, зокрема,

системи моніторингу ризиків, фінансового контролю та контролю за дотриманням законодавства.

6. Стежити за ефективністю практики управління, в межах якої діє Рада, і за необхідністю - вносити в неї зміни.

7. Контролювати процес розкриття та поширення інформації.

Д. Рада повинна мати можливість виносити об'єктивне судження в справах акціонерів і бути незалежною, зокрема, від Правління.

1. Рада має розглянути питання про передачу до компетенції достатній кількості своїх членів, що не обіймають адміністративних посад та здатних давати незалежні судження, питань, які потенційно можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів. Прикладом таких ключових обов'язків можуть бути фінансова звітність, висунення на керівні посади та питання оплати праці членів Ради та Правління.

2. Члени Ради повинні приділяти достатньо часу для виконання своїх обов'язків.

Е. Щоб мати можливість виконувати свої обов'язки, члени Ради повинні мати доступ до інформації, яка є точною, своєчасною і стосується справи.

**АНОТАЦІЇ ДО ПРИНЦИПІВ КОРПОРАТИВНОГО
УПРАВЛІННЯ**

I. Права акціонерів

Система корпоративного управління повинна захищати права акціонерів

У інвесторів, які вкладають кошти в акціонерний капітал, є певні майнові права. Наприклад, просту акцію можна купити, продати або передати. Проста акція також дає інвестору право на отримання частки прибутку товариства, а відповідальність інвестора обмежується розміром його внеску. Крім того, володіння акцією дає право на отримання інформації про товариство і право впливати на діяльність товариства, головним чином шляхом участі у загальних зборах акціонерів та голосування на них.

Проте, на практиці товариство не може управлятися шляхом проведення зборів акціонерів. В число акціонерів входять фізичні особи та організації (юридичні особи), інтереси, цілі, інвестиційні перспективи та можливості яких часто не співпадають. Крім того, Правління товариства повинно мати можливість швидко приймати рішення з питань господарської діяльності. З огляду на ці реалії та складнощі управління справами товариства в умовах ринків, що швидко змінюються і постійно оновлюються, акціонери не повинні брати на себе відповідальність за управління діяльністю товариства. Відповідальність за корпоративну стратегію та управління справами товариства, як правило, покладається на Спостережну раду та Правління, члени якого підбираються, мотивуються і, у разі необхідності, звільняються з посади Радою.

Право акціонерів впливати на діяльність товариства зосереджене на певних фундаментальних питаннях, як то обрання членів Ради, або інші засоби впливу на склад Ради, внесення змін та доповнень в установчі документи товариства, затвердження особливо важливих угод та інші базові питання, визначені в законодавстві про акціонерні товариства та внутрішніх документах товариства. Цей розділ можна розглядати як викладення найголовніших прав акціонерів, визнаних законом в усіх країнах ОЕСР. У різних юрисдикціях зустрічаються також інші додаткові права, наприклад, право на затвердження або обрання аудитора, безпосереднє висунення кандидатів до складу Ради, можливість передавати акції в заставу, затвердження розподілу прибутку, тощо.

A. Основні права акціонерів включають право на:

- 1. надійні методи реєстрації власності;**
- 2. передачу акцій;**
- 3. регулярне та своєчасне отримання необхідної інформації про товариство;**
- 4. участь та голосування на загальних зборах акціонерів;**
- 5. участь у виборах Ради;**

6. частку в прибутку товариства.

Б. Акціонери мають право на участь та отримання достатньої інформації стосовно рішень, пов'язаних з фундаментальними змінами в товаристві, такими як:

- 1. внесення змін та доповнень до статуту та аналогічних документів, що регулюють питання управління товариством;**
- 2. надання дозволу на додатковий випуск акцій;**
- 3. угоди надзвичайного характеру, що, по суті, призводять до продажу товариства.**

В. Акціонери повинні мати можливість ефективно брати участь та голосувати на загальних зборах акціонерів, а також бути поінформованими про правила, включаючи порядок голосування, що регламентують проведення загальних зборів.

4. Акціонери повинні отримувати достатню та своєчасну інформацію стосовно дати, місця проведення та порядку денного загальних зборів, а також повну та своєчасну інформацію щодо питань, які будуть вирішуватися під час зборів.

2. Акціонерам повинна надаватися можливість ставити запитання Раді, а також, в розумних межах, пропонувати включення додаткових питань до порядку денного зборів.

Для того, щоб надати інвесторам більші можливості щодо участі у загальних зборах акціонерів, деякі товариства підвищують можливості акціонерів щодо включення додаткових питань до порядку денного зборів шляхом спрощення процесу внесення змін та доповнень. Також розширюються можливості акціонерів заздалегідь ставити питання і отримувати на них відповіді від Правління та Ради. Товариства вживають заходів, спрямованих на те, щоб не припустити спроб вносити до порядку денного питання, що не стосуються справи або носять провокаційний характер. Наприклад, доцільною є вимога, згідно з якою пропозиції акціонерів можуть включатися до порядку денного за умови підтримки з боку акціонерів, що володіють певним пакетом акцій товариства.

3. Акціонери повинні мати можливість голосувати особисто або без особистої присутності, причому голоси, подані як особисто, так і заочно, повинні мати однакову силу.

Ці принципи рекомендують загальне визнання голосування за довіреністю. Крім того, задля розширення можливостей участі акціонерів, товариствам варто більш позитивно ставитися до ширшого використання технічних засобів під час голосування, включаючи голосування по телефону і з використанням електронних засобів зв'язку. Зростаючий вплив іноземних акціонерів означає, що в цілому товариства повинні докладати усіх зусиль, щоб надати акціонерам

можливість брати участь у голосуванні за допомогою засобів, що базуються на сучасних технологіях. Ефективність участі акціонерів у загальних зборах може підвищуватися шляхом розвитку надійних електронних засобів комунікації та дозволу акціонерам підтримувати зв'язок один з одним без дотримання формальностей, передбачених для видачі довіреності. З метою забезпечення прозорості, порядок проведення зборів має забезпечувати належний підрахунок та реєстрацію голосів, а також своєчасне оголошення результатів голосування.

Г. Підлягають оприлюдненню (розкриттю) структура капіталу та механізми, які дозволяють окремим акціонерам отримувати контроль, що не співставний з їхньою часткою в акціонерній власності.

Певні структури капіталу дозволяють акціонеру здійснювати контроль над товариством, ступінь якого не відповідає частці його власності у акціонерному капіталі товариства. Структури на кшталт пірамід і спільного володіння акціями можуть використовуватися для того, щоб зменшити вплив на корпоративну політику з боку акціонерів, які не володіють контрольним пакетом акцій.

Крім відносин власності, впливати на контроль над товариством можна й іншими засобами. Поширеним засобом, до якого вдаються акціонери, які кожен окремо володіють відносно невеликою часткою акціонерного капіталу, є угода між акціонерами, спрямована на досягнення ефективної більшості або, у крайньому разі, створення окремого найбільшого блоку акціонерів. Такі угоди між акціонерами, зазвичай, надають тим, хто бере в них участь, переважне право на придбання акцій, якщо інші учасники угоди захочуть їх продати. Ці угоди можуть також містити положення, що зобов'язують учасників не продавати свої акції протягом певного часу. Угоди акціонерів також можуть передбачати зобов'язання учасників голосувати єдиним блоком.

Запровадження верхньої межі щодо кількості голосів обмежує число голосів, що можуть бути надані одним акціонером, незалежно від кількості акцій, якими він дійсно володіє. Таким чином, це обмеження призводить до перерозподілу контролю і може негативно впливати на мотивацію участі акціонера у загальних зборах.

Беручи до уваги здатність цих механізмів перерозподіляти можливості акціонерів впливати на політику товариства, акціонери цілком можуть розраховувати на те, щоб усі такі процедури і структури капіталу підлягали розголошенню.

Д. Ринки корпоративного контролю повинні мати можливість функціонувати ефективно і прозоро.

- 1. Для того, щоб інвестори розуміли свої права та засоби правового захисту, мають чітко формулюватися й оприлюднюватися правила та процедури, що регулюють придбання корпоративного контролю на ринках капіталу, а також угоди надзвичайного характеру, такі як злиття та продаж значної частини активів товариства. Угоди повинні укладатися за прозорими цінами і на справедливих умовах, що захищають права усіх акціонерів у відповідності до їх класу.**

2. Механізми, що перешкоджають поглинанню товариства, не повинні використовуватися для звільнення керівництва товариства від відповідальності.

У деяких країнах товариства застосовують механізми, покликані захищати їх від поглинання. Однак, як інвестори, так і фондові біржі висловлюють занепокоєність у зв'язку з тим, що широке використання таких механізмів може стати на заваді функціонуванню ринку корпоративного контролю. У деяких випадках засобом захисту від поглинання можуть бути заходи, спрямовані на те, щоб забезпечити Правління від моніторингу з боку акціонерів.

Е. Акціонери, в тому числі інституціональні інвестори, мають враховувати, які витрати та зиски несе використання ними свого права голосу.

Ці Принципи не містять рекомендацій щодо якої-небудь конкретної інвестиційної стратегії для інвесторів, і не ставлять за мету визначити оптимальний ступінь інвестиційної активності. Однак, багато інвесторів дійшли до висновку, що позитивні фінансові результати можна отримати шляхом проведення аналітичних досліджень, у розумних межах, а також використання свого права голосу. Деякі інституціональні інвестори також надають інформацію щодо політики, яка проводиться ними стосовно компаній, в які вони інвестують свої кошти.

II. Однаково справедливе ставлення до акціонерів

Система корпоративного управління повинна забезпечувати однаково справедливе ставлення до акціонерів, включаючи дрібних та іноземних акціонерів. Усі акціонери повинні мати можливість вдаватися до ефективних засобів захисту у разі порушення їх прав.

Впевненість інвесторів в тому, що інвестований ними капітал буде захищено від нецільового використання членами Правління, Ради або акціонерами, що володіють контрольним пакетом акцій, є важливим фактором на ринках капіталу. У членів Ради, Правління та акціонерів, що володіють контрольним пакетом акцій, можуть виникати можливості здійснення операцій, що відповідають їх власним інтересам, завдаючи збитки дрібним акціонерам. Ці Принципи передбачають однаково справедливе ставлення як до внутрішніх, так і до іноземних акціонерів в системі корпоративного управління. Вони не стосуються політики уряду в галузі регулювання прямих іноземних інвестицій.

Одним із шляхів реалізації акціонерами своїх прав є можливість порушувати проти членів Правління та членів Ради судові та адміністративні процесуальні процедури. Практика свідчить, що важливим показником, який визначає ступінь захисту прав акціонерів, є наявність ефективних методів правового захисту від порушень, що не потребують значних витрат коштів та часу. Довіра дрібних акціонерів зростає, якщо правова система передбачає механізми, що дозволяють дрібним акціонерам звертатися до суду, коли вони мають вагомі підстави вважати, що їх права було порушено.

Існує певний ризик стосовно того, що правова система, яка дозволяє кожному акціонеру оскаржувати в суді діяльність товариства, може погрузнути у розглядах судових справ. Тому багато правових систем запровадили положення щодо захисту членів Правління та Ради від зловживання судовими позовами у вигляді тестів на обґрунтованість скарг акціонерів, так звані “безпечні гавані” для дій Правління та Ради (наприклад, правило бізнес-судження), а також “безпечні гавані” для розкриття інформації. Врешті-решт, необхідно знайти золоту середину, щоб одночасно надати інвесторам можливість правового захисту у разі порушення їх майнових прав, і уникнути нескінченних судових розглядів. Багато країн дійшли висновку, що альтернативні процедури вирішення суперечностей, (адміністративне слухання справи або арбітражні процедури) організовані органами, що регулюють ринки цінних паперів, або іншими регулятивними органами, являють собою ефективний механізм вирішення суперечностей, щонайменше як перша інстанція.

А. Ставлення до усіх акціонерів, які належать до одного класу, повинно бути однаковим.

- 1. У межах одного класу акцій всі акціонери повинні мати однакові права голосу. Всі інвестори повинні мати можливість до купівлі акцій отримати інформацію щодо прав голосу за акціями усіх категорій. Будь-які зміни прав голосу мають затверджуватися голосуванням акціонерів.**

Оптимальна структура капіталу товариства найкраще визначається Правлінням та Радою і має затверджуватися акціонерами товариства. Деякі товариства випускають привілейовані акції, які дають їх власникам переважне право на отримання частки прибутку товариства, але, зазвичай, не дають права голосу. Товариства також можуть випускати сертифікати учасників або акції, що не дають права голосу, які продаються за ціною, що відрізняється від ціни за акції з правом голосу. Усі ці структури можуть бути ефективним засобом такого розподілу ризику та прибутку, якого вимагають найкращі інтереси товариства і принципи рентабельного фінансування. Ці Принципи не спираються на концепцію “одна акція – один голос”. Однак, цю концепцію підтримують багато інституціональних інвесторів та асоціацій акціонерів.

Інвестори мають право розраховувати на те, що їх проінформують про їх право голосу до здійснення інвестування. Після здійснення інвестування права інвесторів не повинні змінюватися за винятком випадків, коли вони, як власники голосуючих акцій, мали можливість брати участь в ухваленні рішення щодо зміни таких прав. Пропозиції щодо зміни прав голосу за різними категоріями акцій зазвичай надаються на затвердження загальних зборів акціонерів визначеною більшістю голосуючих акцій тих категорій, щодо яких пропонується внести зміни.

- 2. Зберігачі або номінальні утримувачі повинні голосувати так, як це узгоджено з реальним власником акцій.**

У деяких країнах ОЕСР фінансові інститути, що утримують акції за дорученням інвесторів, традиційно самі голосують за цими акціями. Таких зберігачів як

банки та брокерські фірми, що виступають як довірені особи своїх клієнтів, часом зобов'язували голосувати на підтримку Правління, за винятком випадків, коли вони отримували від акціонерів чіткі інструкції голосувати інакше.

У країнах-членах ОЕСР спостерігається тенденція вилучення положень, які автоматично надають зберігачам право голосувати замість акціонерів. У деяких країнах відповідні процедури та правила нещодавно було переглянуто, у зв'язку з чим зберігачі повинні надавати акціонерам інформацію стосовно різних варіантів здійснення їх прав голосу. Акціонери можуть делегувати усі свої права зберігачеві. Як альтернатива, акціонери можуть віддати перевагу отриманню інформації про усі голосування, що мають відбутися, і вирішити в певних випадках проголосувати на власний розсуд, а в решті випадків – делегувати право голосу зберігачеві. Необхідно знайти розумний баланс між інтересами акціонера, щоб зберігач не користувався його правом голосу без урахування його бажань, та інтересами зберігача, щоб не обтяжувати її необхідністю щоразу отримувати згоду акціонера перед голосуванням. Достатньо повідомити акціонерів, що коли зберігач не отримає конкретних інструкцій щодо голосування, він проголосує так, як вважає необхідним у відповідності до інтересів акціонера.

Варто зазначити, що ці положення не розповсюджуються на здійснення прав голосу довіреними особами або іншими особами, що діють у відповідності до спеціального правового мандату (наприклад, управляючий під час банкрутства, судові виконавці).

3. Регламент та процедура проведення загальних зборів акціонерів мають забезпечувати однаково справедливе ставлення до всіх акціонерів. Процедури, що прийняті товариством, не повинні робити участь у голосуванні занадто складною та дорогавартісною.

В Розділі І цих Принципів право брати участь у загальних зборах акціонерів визначалося як право акціонера. Правління та інвестори, що володіють контрольним пакетом акцій, іноді намагаються змусити дрібних та іноземних акціонерів відмовитися від спроб впливати на управління товариством. Деякі товариства стягують плату за голосування. Інші перепони включають заборону голосування за довіреністю і вимогу особистої присутності на загальних зборах для участі в голосуванні. Існують також інші процедури, які практично унеможливають реалізацію прав власності. Матеріали можуть надаватися, коли залишається надто мало часу до загальних зборів, щоб акціонери могли їх проаналізувати та проконсультуватися. Багато компаній у країнах ОЕСР намагаються удосконалити канали комунікації з акціонерами і механізми прийняття рішень. Заохочуються зусилля компаній, спрямовані на усунення штучних бар'єрів щодо участі акціонерів у загальних зборах.

Б. Будь-які операції у власних інтересах та операції з використанням закритої інформації повинні бути заборонені.

Операції у власних інтересах мають місце, коли особи, які мають тісні стосунки з товариством, намагаються використовувати ці зв'язки, завдаючи шкоди інтересам товариства. Оскільки операції з використанням інсайдерської

інформації призводять до маніпулювання ринками капіталу, у більшості країн ОЕСР вони заборонені нормативними актами про цінні папери, законодавством, що регламентує діяльність акціонерних товариств, а також кримінальним законодавством. Проте, така практика заборонена не в усіх юрисдикціях і в деяких випадках примусове правозастосування не є достатньо суворим. Таку практику можна розцінювати як порушення принципів ефективного корпоративного управління, оскільки вона порушує принцип однаково справедливого ставлення до усіх акціонерів.

Ці Принципи підтверджують, що інвестори мають вагомі підстави розраховувати на заборону операцій з використанням інсайдерської інформації. У випадках, коли законодавство не передбачає чіткої заборони таких порушень, або коли примусове правозастосування не є достатньо ефективним, урядам країн конче важливо вжити заходів щодо усунення таких прогалин.

В. Члени Ради та Правління зобов'язані повідомити про будь-яку матеріальну зацікавленість в угодах або питаннях, що стосуються товариства.

Це положення стосується ситуацій, коли члени Ради та Правління мають ділові, родинні або інші особливі відносини з товариством, які можуть впливати на їх судження стосовно тієї чи іншої угоди.

III. Роль зацікавлених осіб в управлінні товариством

Система корпоративного управління має визнавати передбачені законом права зацікавлених осіб та заохочувати активне співробітництво між товариством та зацікавленими особами в створенні добробуту, робочих місць та забезпеченні фінансової стабільності підприємства.

Ключовим аспектом корпоративного управління є забезпечення надходжень зовнішнього капіталу на товариства. Корпоративне управління також передбачає пошук шляхів, що спонукають різних зацікавлених у товаристві осіб до здійснення на соціально ефективному рівні інвестицій у людський та фізичний капітал товариства. Конкурентноздатність та кінцевий успіх товариства є результатом колективної роботи, в яку свій внесок роблять різні сторони, включаючи інвесторів, працівників, кредиторів та постачальників. Товариства повинні зрозуміти, що внески зацікавлених осіб є цінним ресурсом для створення конкурентоспроможних та прибуткових компаній. Тому співробітництво із зацікавленими особами з метою створення добробуту цілком відповідає довгостроковим інтересам товариства. Система управління повинна зважати на те, що визнання інтересів зацікавлених осіб та їх внеску у довгостроковий успіх товариства відповідає його інтересам.

А. Система корпоративного управління має забезпечувати дотримання захищених законом прав зацікавлених осіб.

В усіх країнах-членах ОЕСР права зацікавлених осіб закріплені законодавством, наприклад, трудовим законодавством, торговим, контрактним правом і

законодавством про банкрутство (неплатоспроможність). Навіть у тих сферах, де інтереси зацікавлених осіб не захищені законодавчо, багато товариств беруть на себе додаткові зобов'язання щодо зацікавлених осіб, причому піклування про репутацію та ефективність роботи товариства часто потребує визнання дедалі більшого обсягу таких інтересів.

Б. Якщо їхні інтереси захищені законом, зацікавлені особи повинні мати можливість отримувати ефективний захист в разі порушення їхніх прав.

Правова система та процес правозастосування мають бути прозорими і забезпечувати зацікавленим особам можливість захищати свої права у разі їх порушення.

В. Система корпоративного управління повинна дозволяти участь зацікавлених осіб у заходах для підвищення ефективності діяльності товариства.

В системах корпоративного управління зацікавленим особам відводяться різні ролі. Ступінь участі таких осіб в корпоративному управлінні залежить від національних законів і практики, прийнятої в різних країнах, а також може варіюватися залежно від товариства. Прикладами механізмів залучення зацікавлених осіб до такої роботи є: представництво працівників у Раді, плани володіння акціями для працівників товариства або інші механізми розподілу прибутку чи процеси управління, в яких під час прийняття певних ключових рішень враховується точка зору зацікавлених осіб. Крім того, такі механізми можуть передбачати участь кредиторів в управлінні в контексті процедури банкрутства.

Г. Якщо зацікавлені особи беруть участь у процесі корпоративного управління, вони повинні мати доступ до необхідної інформації.

Там, де закони та практика систем корпоративного управління передбачають участь зацікавлених осіб, важливо, щоб останні мали доступ до інформації, необхідної для виконання їх обов'язків.

IV. Розкриття інформації та прозорість

Система корпоративного управління повинна забезпечувати своєчасне й точне розкриття інформації з усіх найважливіших питань, що стосуються товариства, включаючи його фінансовий стан, продуктивність, власність та управління.

В більшості країн-членів ОЕСР збирається великий обсяг інформації (як в обов'язковому, так і в добровільному порядку) про публічні товариства, акції яких котуються на фондовій біржі, та великі приватні товариства, яка потім розповсюджується серед широкого кола користувачів. Публічне розкриття інформації вимагається, принаймні, раз на рік, хоча в деяких країнах таку інформацію необхідно надавати раз у шість місяців, раз на квартал, або навіть частіше у разі суттєвих змін у товаристві. У відповідь на вимоги ринку,

товариства досить часто добровільно розкривають додаткову інформацію про свою діяльність.

Суворий режим розкриття інформації є головною опорою ринкового моніторингу товариств і має ключове значення для реалізації акціонерами своїх прав голосу. Досвід країн з великими та активно функціонуючими фондовими ринками також свідчить про те, що розкриття інформації може бути надзвичайно дієвим засобом захисту акціонерів та впливу на поведінку товариств. Суворий режим розкриття інформації може допомогти у залученні капіталу і підтримувати довіру до ринків капіталу. Акціонери та потенційні інвестори потребують доступу до регулярної, достовірної, співставної та досить детальної інформації, щоб вони могли оцінити якість управління справами товариства з боку Правління, а також прийняти поінформовані рішення щодо питань оцінки, власності та голосування за акціями. Недостатня або не досить чітка інформація може погіршити функціонування ринку, призвести до зростання вартості капіталу та неефективного розподілу ресурсів.

Розкриття інформації також допомагає громадськості зрозуміти структуру та напрямки діяльності товариства, корпоративну політику щодо екологічних та етичних стандартів, а також покращує взаємовідносини між товариством та суспільством, в якому вони функціонують. У цьому контексті Принципи ОЕСР є дуже корисними для транснаціональних корпорацій.

Вимоги щодо розкриття інформації не повинні спричиняти надмірний адміністративний тягар або призводити до невинуватих витрат. Також не має необхідності і в тому, щоб товариства розкривали інформацію, яка може поставити під загрозу їх конкурентні позиції, за винятком випадків, коли надання такої інформації є необхідним для прийняття поінформованого інвестиційного рішення, або для того, щоб не вводити інвестора в оману. З метою визначення мінімуму інформації, необхідної для розкриття, у багатьох країнах застосовується концепція важливості. Важливою вважається інформація, ненадання або недостовірне надання якої може впливати на господарські рішення, що приймаються користувачами такої інформації.

Ці Принципи підтримують концепцію розкриття інформації про усі важливі зміни/події, що відбуваються в період між наданням регулярних звітів. Принципи також підтримують вимогу одночасного надання інформації усім акціонерам з метою забезпечення однаково справедливого ставлення до усіх акціонерів.

А. Важлива інформація, що підлягає розкриттю включає (але не вичерпується) інформацією про:

1. Результати фінансової та операційної діяльності товариства

Фінансові звіти, перевірені аудитором, що містять фінансові показники та дані про фінансовий стан товариства, (як правило, вони включають баланс, звіт про прибутки та збитки, звіт про грошові потоки та додатки до фінансових звітів) є найпоширенішими джерелами інформації про товариство. Дві головні мети фінансових звітів (у тому вигляді, як вони надаються на цей час) полягають у

тому, щоб забезпечити належний моніторинг і основу для оцінки цінних паперів товариства. До річних звітів також, як правило, включаються пояснення Правління та аналіз господарської діяльності товариства. Пояснення Правління є найбільш корисними, коли вони читаються разом з фінансовими звітами. Інвестори особливо зацікавлені в отриманні інформації, яка може пролити світло на перспективи діяльності товариства.

Важливо розкривати інформацію про угоди, які стосуються усієї групи товариств, оскільки невдачі в управлінні часто пояснюються нездатністю або небажанням розкрити “усі карти”, зокрема, у тих випадках, коли позабалансові статті використовуються для надання гарантій або аналогічних зобов’язань між пов’язаними товариствами.

2. Завдання товариства

Заохочується практика, коли крім інформації про свої комерційні завдання, товариства також надають інформацію про свою політику в галузі ділової етики, навколишнього середовища та інші зобов’язання у сфері публічної політики. Така інформація може бути корисною для інвесторів та інших користувачів для того, щоб найкращим чином оцінити взаємовідносини між товариствами та громадськістю країни, в якій вони функціонують, а також заходи, яких вживають товариства для досягнення своїх цілей.

3. Володіння значними пакетами акцій та права голосу

Одним з основоположних прав інвесторів є право на отримання інформації про структуру власності товариства та про їх права у порівнянні з правами інших власників. У різних країнах досить часто вимагається розкриття даних про власність після подолання певної межі власності. Таке розкриття може включати інформацію про основних акціонерів та інших осіб, які контролюють або можуть контролювати компанію, включаючи дані про особливі права голосу, угоди між акціонерами, володіння контрольним або значним пакетом акцій, взаємне володіння акціями та взаємні гарантії (Див. розділ I. Г.). Очікується, що товариства також надаватимуть інформацію про угоди із сторонами, що пов’язані з ними.

4. Членів Ради та Правління, а також розмір їх винагороди

Інвесторам потрібна інформація про членів Ради та ключових виконавчих директорів, щоб вони могли оцінити їх досвід та кваліфікацію, а також можливість виникнення конфлікту інтересів, який може впливати на їх судження.

Питання оплати праці членів Правління та Ради також є важливим для акціонерів. Загалом, товариства повинні надавати достатню інформацію про винагороду, яка виплачується членам Ради та Правління (індивідуально чи загалом), щоб інвестори могли належним чином оцінити плюси та мінуси політики оплати праці та вплив на продуктивність схем підвищення матеріальної зацікавленості, таких як, наприклад, опціон на акції.

5. Значущі фактори ризику, що можна спрогнозувати

Користувачі фінансової інформації та учасники фондового ринку потребують інформації про значущі фактори ризику, які, в розумних межах, можуть бути спрогнозовані. Такі ризики можуть включати:

- ризики, пов'язані з конкретною галуззю економіки чи географічним районом;
- залежність від певних видів сировини;
- ризики на фінансовому ринку (включаючи ризики, пов'язані з процентними ставками або обмінним курсом валют);
- ризики, пов'язані з деривативами чи позабалансовими угодами;
- ризики, пов'язані із зобов'язаннями у сфері охорони навколишнього середовища.

Принципи передбачають розкриття інформації лише на рівні, що є необхідним для повної поінформованості інвесторів про значущі ризики підприємства. Розкриття інформації стосовно ризиків є найефективнішим, якщо при цьому враховуються особливості тієї чи іншої конкретної галузі промисловості. Також корисним є розкриття інформації про наявність чи відсутність у товариства систем моніторингу ризиків.

6. Важливі питання, які пов'язані з працівниками та іншими зацікавленими особами

Заохочується надання товариствами інформації щодо ключових питань, які стосуються працівників та інших зацікавлених осіб, які можуть суттєво впливати на результати діяльності товариства. Інформація може надаватися з таких питань як відносини між Правлінням та трудовим колективом, відносини з іншими зацікавленими особами, такими як кредитори, постачальники, місцеві органи влади.

У деяких країнах існують вимоги щодо надання детальної інформації з кадрових питань. Кадрова політика, включаючи програми підвищення кваліфікації або плани володіння акціями для працівників товариства, можуть бути для учасників ринку джерелом важливої інформації про конкурентні переваги того чи іншого товариства.

7. Структуру і політику управління товариством

Заохочується надання товариствами звітів про те, як вони на практиці застосовують відповідні принципи корпоративного управління. Розкриття інформації про структуру управління і політику товариства, зокрема про розподіл повноважень між акціонерами, Правлінням та Радою, є важливим елементом для оцінки механізмів управління товариством.

Б. Інформація повинна готуватися, перевірятися та розкриватися відповідно до високих стандартів якості бухгалтерського обліку, розкриття фінансової й не фінансової інформації та аудиту.

Застосування високих стандартів якості має призвести до значного розширення можливостей інвесторів щодо нагляду за товариством, забезпечуючи зростаючу надійність та співставність звітності, а також краще уявлення про ефективність роботи товариства. Якість інформації залежить від стандартів її збору та розкриття. Ці Принципи підтримують розробку високоякісних загальноприйнятих на міжнародному рівні стандартів, що могли б сприяти покращенню співставності інформації між країнами.

В. З метою забезпечення належної підготовки та надання фінансової звітності, слід щороку проводити аудиторські перевірки з використанням незалежного аудитора, який дає зовнішню та об'єктивну оцінку цієї звітності.

У багатьох країнах вже розглянуто заходи щодо підвищення незалежності аудиторів та їх відповідальності перед акціонерами. Доволі поширеною є думка, що застосування високоякісних стандартів аудиту та етичних кодексів є одним з найкращих методів зміцнення незалежності та престижу цієї професії. Подальші заходи в цьому напрямку включають посилення повноважень комітету Ради з питань аудиту та підвищення відповідальності Ради під час вибору аудитора.

Країни ОЕСР розглядають і інші пропозиції. У деяких країнах запроваджено обмеження на процент доходу, не пов'язаного з аудитом (наприклад, надання консультаційних послуг), який аудитор може отримати від конкретного клієнта. У інших країнах існують вимоги, які зобов'язують товариства розкривати розмір платні, яку отримує аудитор за послуги, не пов'язані з проведенням аудиторських перевірок. Крім того, може запроваджуватися обмеження на сукупний процент аудиторського доходу, який аудитор може отримати від одного клієнта. Інші пропозиції включають таке: оцінка іншим аудитором якості проведеної аудиторської перевірки, заборона на надання послуг, не пов'язаних із аудиторськими перевірками, обов'язкова ротація аудиторів і безпосереднє призначення аудиторів акціонерами.

Г. Канали розповсюдження інформації повинні передбачати рівноправний, своєчасний та непов'язаний із надмірними витратами доступ користувачів до необхідної інформації.

Канали розповсюдження інформації можуть мати таке ж саме велике значення, як і зміст самої інформації. Хоча розкриття інформації часто передбачено законодавством, надання даних та доступ до інформації може виявитися досить складним та дорогим процесом. У деяких країнах процес надання інформації значно спростився завдяки запровадженню електронних систем зберігання та використання (пошуку) даних. Інтернет та інші інформаційні технології також надають можливість для удосконалення засобів розповсюдження інформації.

V. Обов'язки Ради

Система корпоративного управління має забезпечувати стратегічне керівництво товариством, ефективний нагляд за діяльністю Правління з боку Ради, а також відповідальність цієї Ради перед товариством та акціонерами.

Структура та процедури Ради варіюються як в країнах-членах ОЕСР, так і в інших країнах. У деяких країнах існує дворівнева Рада, де два різних органи виконують, відповідно, наглядові та управлінські функції. За такої системи, як правило, існує “Спостережна рада”, до складу якої входять особи, які не є виконавчими директорами товариства, і “правління”, що повністю складається із виконавчих директорів товариства. У інших країнах існує унітарна система Ради, в якій представлені як виконавчі директори товариства, так і особи, що не перебувають у трудових відносинах з товариством. Ці Принципи мають загальний характер і можуть застосовуватися до будь-якої із зазначених систем Ради.

Крім визначення корпоративної стратегії, Рада, в першу чергу, здійснює контроль за діяльністю Правління і несе відповідальність за отримання належного доходу акціонерами товариства, а також попередження конфлікту інтересів та збалансування конкуруючих вимог до товариства. Для того, щоб Рада могла ефективно виконувати свої обов'язки, вона повинна мати певний ступінь незалежності від Правління. Ще один важливий обов'язок Ради полягає в тому, щоб створити систему, яка забезпечує дотримання товариством відповідного законодавства, включаючи закони про оподаткування, конкуренцію, працю, охорону навколишнього середовища, рівні можливості, охорону здоров'я та правила безпеки. Крім того, Рада повинна враховувати інтереси інших зацікавлених осіб, включаючи працівників, кредиторів, споживачів, постачальників та місцеві органи влади. У цьому контексті важливо дотримуватися відповідних норм екологічного та соціального характеру.

А. Члени Ради повинні діяти на основі всієї необхідної інформації, сумлінно, з належною обачністю та обережністю, в найкращих інтересах товариства та акціонерів.

У деяких країнах законодавством передбачається вимога стосовно того, що Рада повинна діяти у найкращих інтересах товариства, враховуючи при цьому інтереси акціонерів, працівників та громадського добробуту. Однак, діяльність у найкращих інтересах товариства не повинна передбачати звільнення виконавчих директорів (Правління) від відповідальності.

Б. Якщо рішення Ради можуть по-різному впливати на різні групи акціонерів, вона має однаково справедливо ставитися до всіх акціонерів.

В. Рада повинна забезпечити дотримання відповідного законодавства та враховувати інтереси зацікавлених осіб.

Г. Рада повинна виконувати певні ключові функції, в тому числі:

- 1. Переглядати й спрямовувати корпоративну стратегію, основні плани дій, політику управління ризиками, річні бюджети та бізнес-плани, окреслювати орієнтири ефективності, здійснювати нагляд за виконанням планів та роботою товариства, а також контролювати основні витрати придбання та продажу.**
- 2. Підбирати ключові управлінські кадри, призначати їм винагороду, здійснювати нагляд за їхньою діяльністю і, в разі необхідності, звільняти їх та планувати процедуру наступництва.**
- 3. Переглядати винагороду, що отримують члени Ради та Правління товариства, забезпечувати формальний та прозорий процес висунення кандидатів для обрання до складу Ради.**
- 4. Відстежувати й врегульовувати потенційні конфлікти інтересів членів Правління, Ради та акціонерів, включаючи нецільове використання активів товариства та зловживання під час укладання угод з особами, що пов'язані з товариством.**
- 5. Забезпечувати правильність системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності товариства, включаючи проведення незалежних аудиторських перевірок, а також створювати необхідні системи контролю, зокрема, системи моніторингу ризиків, фінансового контролю та контролю за дотриманням законодавства.**
- 6. Стежити за ефективністю практики управління, в межах якої діє Рада, і за необхідністю - вносити в неї зміни.**
- 7. Контролювати процес розкриття та поширення інформації.**

Конкретні функції членів Ради можуть відрізнятися у відповідності до законодавства про акціонерні товариства, що прийняте у тій чи іншій юрисдикції, а також згідно зі статутом товариства. Однак, вищенаведені елементи вважаються конче необхідними для системи корпоративного управління.

Д. Рада повинна мати можливість виносити об'єктивне судження в справах акціонерів і бути незалежною, зокрема, від Правління.

Різноманітність структур та практики роботи Ради у різних країнах потребує різних підходів до питання про незалежність членів Ради. Для забезпечення незалежності Ради, зазвичай, необхідно, щоб достатня кількість її членів не були працівниками товариства і не були тісно пов'язані з товариством або його Правлінням якимись економічними, сімейними, або іншими відносинами. Однак, вищезазначене не унеможливує обрання акціонерів до складу Ради.

Незалежні члени Ради можуть зробити вагомий внесок у процес прийняття рішення і привнести елемент об'єктивності в оцінку діяльності Ради та

Правління. Крім того, вони можуть відігравати важливу роль у тих галузях, де інтереси Правління, товариства і акціонерів можуть розбігатися, наприклад, в питаннях оплати праці членів Правління, планування наступництва посад, змін в системі корпоративного контролю, заходи, спрямовані на захист товариства від поглинання, укладання важливих угод і проведення аудиту.

Голова Ради може відігравати провідну роль у забезпеченні ефективного управління товариством і нести відповідальність за ефективне функціонування Ради. У деяких країнах секретар товариства допомагає Голові Ради у виконанні його/її обов'язків. За "унітарної" структури Ради досить часто використовується розмежування повноважень Головного виконавчого директора і Голови ради як засіб забезпечення належного балансу повноважень, підвищення відповідальності і розширення можливостей Ради щодо прийняття незалежних, неупереджених рішень.

1. Рада має розглянути питання про передачу до компетенції достатній кількості своїх членів, що не обіймають адміністративних посад та здатні давати незалежні судження, питань, які потенційно можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів. Прикладом таких ключових обов'язків можуть бути фінансова звітність, висунення на керівні посади та питання оплати праці членів Ради та Правління.

Хоча Рада в цілому несе відповідальність за питання, пов'язані із фінансовою звітністю, оплатою праці та висуненням на відповідні посади, наявність незалежних членів Ради (які не є виконавчими директорами товариства) може стати для учасників ринку додатковою гарантією захисту їх інтересів. Рада також може розглянути питання щодо створення відповідних комітетів з метою розгляду питань, які потенційно можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів. Такі комітети можуть складатися з мінімальної необхідної кількості членів, або включати лише членів Ради, які не є виконавчими директорами товариства.

2. Члени Ради повинні приділяти достатньо часу для виконання своїх обов'язків.

Досить розповсюдженою є думка, що якщо член Ради водночас обіймає посади у багатьох інших Радах, це може негативно позначитися на ефективності його/її роботи. Товариства можуть вважати за доцільне розглянути питання щодо того, чи не впливає сумісництво надмірної кількості посад у складі Рад на ефективність роботи. У деяких країнах запроваджено обмеження щодо кількості Рад, до складу яких може входити одна особа. Однак, у цьому аспекті конкретні обмеження відіграють не таку важливу роль, як забезпечення законності та довіра до членів Ради з боку акціонерів товариства.

З метою покращення роботи Ради та ефективності її членів, деякі товариства вважають за доцільне проводити тренінг та добровільну самооцінку членів Ради у відповідності до конкретних потреб товариства. Це означає, що члени Ради мають набути відповідних навичок після їх призначення і надалі ознайомлюватися із усіма новими законами, нормативними актами та змінами кон'юнктури і комерційних ризиків.

Е. Щоб мати можливість виконувати свої обов'язки, члени Ради повинні мати доступ до інформації, яка є точною, своєчасною і стосується справи.

Для ухвалення рішень члени Ради повинні своєчасно отримувати інформацію, що стосується справи. Як правило, члени Ради, які не є виконавчими директорами товариства, не мають такого доступу до інформації, як, скажімо, провідні менеджери товариства. Внесок невиконавчих директорів в товариство може стати більш вагомим, якщо вони будуть мати доступ до певних провідних менеджерів, наприклад, секретаря товариства та внутрішнього аудитора, а також зможуть за рахунок товариства отримувати консультації незалежних експертів. Для належного виконання своїх обов'язків члени Ради мають бути впевнені в тому, що вони своєчасно отримують інформацію, яка є достовірною і стосується справи.